وقف پارازیتی

اثر:

ملا ش. ق.

اورنبورغ

کریموف ، حسینوف شرکتی مطبعه‌سی

۱۹۰۷

دنیاچینك معیشت‌چیگه خطی

سوکلو دوستم معیشتچیگه بیك کوب سلاملرمز بعدنده دعاء فاتحه‌لرینی اوتنوب قالدم. حرمتلو زمانچیلرغه، تجویدچی قائن آطالرمزغه بزدن کوب سلاملر او قورسز.

اوزمز حمدلر اولسون سلامتلرمز. یات وقائع یوق، یالـکز بوکونلرده نا دانلغم وبعض وجدانسزلقلرم میدانغه چیغوب خلقنی تورلیچه شاولاتدی ایسه‌ده بعض تیریچیلرنك ویکسل میکسللری حرمتینه یورت وغارچاونالر صـایون یروب بزنك یاقنی سویلاوچی جانلی وآیاقلی وجدانسز یالغان شاهدلر طابلدی؛ انشاء الله باصلور ئلی.

اتکامنك نورعلی افندیدن ایشتوب آچولانوب یازغان مکتوبی کیلدی. لـکن خیرلی بسولسون آچولانوب یازسـه‌ده ۵۰-۶۰ مکلر کوز آلدنده کورینوب طورغانده اولك توگل ترك آتالرنکده سوزلرینی طوتوب بولمیدر. بوسی هادی خلفه ایتکانچه: «مینم یولدزمنك مسلـکینه

خلاف » دیگان کبی « دنیانك معیشت » مسلکینه خلافدر .

بولاری اوز آلدینه بتر قلی دوستم. مونه ایندی حاضر محمود بایده‌غی جمعیت آقچه‌سی ژاپروصی بار. مونارغه بت بازاری وبورك بازارلریده کریشه‌چکلردر. بونلر دوستم هر بری دنیا ومعیشت اشلریدر.

ایندی کیلیك دنیا ومدرسه اشلرینه :

ای دوستم ! بلسك ایدی یوره کلرمنك قابناغانون . سزنك قزانده مدرسهٔ خالدیه شاکردلری باستاؤات ایتکانده بتکان. اول سزنك مدرسه‌نك اولگی خوجه‌لری بانکروت بولدیلرده بتدیلر.

مین اوچ یلدن بیرلی قزانغه قایتقانم یوق . اونتوبده بتردم ایندی . سین تجوید اوقوته طورغان مدرسه‌ده شول توگلمی صوك دوستم ؟ بزنك قرغز صحرالرنده‌گی اورنبورغ شاکردلریده باستاوات ایتدیلر بیت دوستم . شاق قاتارسك بیت . مونه اشنی باشدن سویلیم قلی :

گناه شوملقلرمزغه قارشیمی ؟ وبنم کبی آتا آنالرینی رنجتکانلکمی ؟ بلمیم نی ایچوندر باشمزغه بلاء عظیم بولوب

قایدن کیلوب چقدی تیمر شاه‌لری ، مامین لری ، سونابفلری .

دوستم ! بله‌سکمی بزنك اورنبورغده بش آلتی یل اوّل مکتب ومدرسه‌لر آچوب ، اعانه‌لر قیلوب بتون روسیه‌ده « خدم ملت » دیه اسم آلغان مرحوم غنی علی اوغلی حسینوف بار ایدی ، اول بیچاره‌نك قشقارده اوقوب قایتقان مالایی بار . مونه‌شول مالاینی پتربورغلرغه یباروب ، بیك کوب آقچه‌لر طوتوب ، ماشینه‌لر قروب ، ملك بلا برلن صالداتدن آلوب قالغان ایدی . اول مالای ، قشقارده اوقولری ، سزنك تیگی تجویدچی قزنی آلغانده‌غی طویلری ، صالداتدن قالولری ایله اوطوز دورت مکده یدی یوز قرق بش تنکه‌گه توشدی . بو اوطوز دورت مکلی بالانی آتاسی مرحوم شاکر آخوندغه پا موشنیك ملا بولورغه قالا اچی محله خلقینه تقدیم اینکاچ ، خلق ، بلکه بو بالا آتاسی شکللی ملنکه خدمت ایتار دیب ملالقغه قبول ایتمشلر ایدی . ای دوستقایم قایدا خدمتده ، قایدا ملت . اول مالای (ولی حضرت) ملا بولورغه اوقازنی آلوب بتررر بترماس آتاسنی سین اصول جدیدچی ، هر جدیدچی کافر ودهری ، بس سینده

. . . . . ری دیب شاق قا-
تردی. بوغنه یتمادی، آتاسینك وقف
قیلغان یورتنیده آشادی، آشاوغنه توکل
وقف یورت آستینه قاباق آچدردی.
برگنه توکل ایکینی آچدردی.

دوستقایم! ۲۷ نچی فیوراله جمعیت
خیریه‌نك ضالنده بیك زور، شاکردلر
میتینغسی بولدی. بوخطمنك باشنده ذکر
ایتلـکان مامین غوبیرناطوردن رخصت
آلغان.

غوبیرناطور یاکی کشی بولغانغه
اول مامیرنك کیومینه قاراب بای کشی
دیب بلـگاندر. آنـك أتدنده یارلی
ایکانون بلسه رخصت بیرمگان بولورایدی.

مین شول میتینغگه باردم. نیلر
ایشتدم بله‌سکمی دوستم!

جمعیتـده ألـگی اوطوز دورت
مکتبك ولی‌نك شاکر آخوند مدرسه‌سنی
ثلله نیندی ناتاریوسده کوپچی یاصاب
اوزینکی ایتکان دیب سویلادیلر. اول
مدرسه حاضر قالا اچی مدرسه‌سی بولمای،
«ولی ملا مدرسه‌سی» بولغان‌دی. ولی
ملا پروکلاماتسیه‌لرنده‌ده مینـکی دیب
یورته‌دی.

میتینغ‌ده بش یوزدن آرتق کشی
بار ایدی.

بونیندی وقتار! یاب یارلی مامینلر برلن شاکردلر آرتندن بش یوزلب کشی ایه‌رگان بیت! ئلگی اوطوز دورت مکلك ولی ملا، کوزدن یازغه چاقلی مدرسه‌گه‌یدی مرتبه کروب منطق أکیتندن کشی برلن قچقرشورغه، صوغشورغه، اوستال قینارغه اویره‌ته طورغان درس بیرگاندی.

دین، قرأن، حدیث، تفسیر اوقتو توگل، اوقورغه سویلاو چیلرنیه أت اورنینه سوگه‌دی. جمعیتده، شاکردلرگه کومچ آشاتوب فالشیوی قوللر قویدروب آنداغانلرنیده سویله‌دیلر.

شاکردلرنك صاندقلرون تنتوب مارسیلیزایرلری أزله‌گانلر، اگر تابلسه ژاندرمالرغه ایتماکچی بولوب وژاندارما لردن ناغرادلر آلماقچی بولوب یورکانلرن سویله‌کاچ شاق قاتدیلر.

ئلگی اوطوز مکلی ولی جمعیتکه بارماس ایچون مسجدگه قاچقان دیدیلر. آنده دوستقایم محمدی وحسین اسملی ایکی غیرتلی مسلمان باروب اوزینی طوتوب کیله یازغانلرده یالینوبقنه قالغن‌دی.

شول ولی اوزینك قشقارده‌غی صما ژار قویوچیسنی مدرسه‌گه خلفه ایتوب

قویغان. اول خلفه دکان مالاینی ایکی
یل اول بایلر کاناوینگه جینگاچیلرکه یومشقه
وصرا طاشورغه یبارگان وقتده «کرولی
چغولی یولار سمان مالای کیل ئلی مونده»
دیب چاقرالر ایدی بیت، مونه شول
ایندی، شول خلفه بولغاندی.

شاکردلر دین، شریعت بلمیمز،
بزگه دین، قرآن، حدیث، فقه اوقوتکز
دیب صوراغاچ حضرتلر، خلفه‌لر قلا
قلرینه‌ده آلماغانلر، داژی آچولانوب
بز دین اوقوتمیمز قشقارده‌غیچه اوقوتابز
دیب قایسی شاکردنی قووب، قایسن
کومچکه‌صاتوب آلوب طنچلاماقچی بولغانلر.
بر شاکردنی آچ طوتوب آورو کیلوش
قورقتوب قول‌قویدرغانلر ایکان، اولده
جمعیتده بلندی. طاغن ئلله نیلر بلنوب
بتدی ایندی. بومیتینغده ایکی ملك
شاکردنك پریدستاوینللری هر بر
مدرسه‌دن وکیللر بارایدی. ولی شیکللی
ملالر نی قدر منطق أکیه‌تی اوقوتوب
دینسز قالدرسالرده شاکردلرنك تللری
یاخشی‌غنه آچلغان ایکان. اول احمدبای
شاکردلری آوزلرندن اوتلر ساچه‌لر.
نی اوچون بوولی ملا شول احمد بای
مدرسه‌سنده‌گی برمالایدن بر آزغنه سبق

اوقومی ایسکان. بومیتینغ ده ولی ملا طوغروسنده طاغن بر آز ایشتدم: اول ولی دیکان نرسه تیر یچیلسکه، مایچیلقغه، جباعاچیلقغه، قصابچیلقغه وتیگرمانچیلکلرگه گنه قناغتلنمینچه ملالق اوستینه اوزین اوزی مدرسه‌گه مدرس ایتوب قویغان ایکان. حالبوکه محله خلقینك ولی‌نی ملالقدن باشقه مدرسلسکه آلغانلری یوق ایکان. آنك بواشی صامازوانني اولوب مدرسلك قابغینه کروب اوزینك شخصی اینتیریسی ایچون قشقارده‌غی صماؤارشك زاهیلرنی خلفه ایتوب چو ژوی مدرسه‌گه خوجه بولوغنه ایکان.

اول ولی، خلق صایلاغان پاپو چیتللرگه التفات ایتماینچه برفقیر شا کردکه کومچ بیرکان بولوب صماؤارشکارنی خلفه ایتوب مدرسه اچنده صامادیرژاویه اعلان ایتکان ایکان.

اول ولی، اوزین اوزی ماقتاماقچی بولا ایکان. اول، بورژوالانغان، بورژ وانکده پیرؤوی کلامنی سی بولغان، زاویدینیه‌لر، کانتورلر آچقان، خدمتکار لرینی قسوب قانلرینی سلوك کبی صوورو ب ایکسپلاتیراوات ایتوب پرتمانیتنی طوتررغه کرشکان ایکان.

آنك قصابنى ، تيگرماننى ، قاراساك خدمتچيلرينه بير املـرده ده حال ايتدر ماينچه اون بيشار ، يـكرميشار ساعت خدمت ايتدروب قاينارصوغـه طـارى جبتوب قرغزلرنـك قايش نوسلى صا صيغان ميقروب ايلان قرتلاغان ايتلر ينى آشاتوب اولماسلك درجه‌ده‌كنه آصرى ايكان . خدمتچيلرنك آقتق قول كوچلرى بلن طابقان كاپيكلرى ايله فائده لنوب قاپيتاللرينى آلوب قالوب قاپيتا ليستلك ايسر وكلـگينه چومغان ايكان .

بو آراده اوزينك آچلغان باصمه خانه‌سنده‌گى اشچيلرنك بر ايكيشر صوم ژالونيه‌لرينى قسوب قالغاچ قابريچنى اينسپيكتورگه يورى يورى قايسيلرى مك بلا ايله آلسه‌لرده بالاراقلرى آلا آلماينچه ايـكنچى يردن خدمت ازلارگه مجبور اولديلر .

ولى ملانك بوكسبلرى پدرى وفات ايتكاندن صوك بيك زورايوب صاتولرى چن كاپيتاليست يولينه كركان . پروسينت لر شريعتچه‌كه أيلانگان . ربالر بتوب قايدا قاچارغه اورن طابا آلماينچه‌يروب ولى ملا تصرفينه كركاچ درستلـكـگه اورولكان دى .

آتاسى اولكاچ مالغه چوموب ، بور

ژوانك اك صوك درجه‌سینه یتکاچ اشچی وپریکاشچیکلرنك وشاگردلرنك قانلرینی صوورغه، سلوك کبی اچارگه اوزینه پاموشنیك ایتوب بانکروتلق قاعده‌سینه بیك آشنا پرفیسور هاجیلر طابقان.

اوشبو کونلرده اول ولی ملادیگان بور ژوا وصاماژوانني مدرسنك دولژنس وکسبلری یکرمیلب بار ایکان. منم خاطرمده بولغانلری اوشبولردر :-

١) قصاب آچقان، قصابچی اولغان.

٢) تیگرمان آلوب، تیگرمانچی اولغان.

٣) طاری وبغدای جیوب، طاریچی بغدایچی بولغان.

٤) تیری وجن جباغا جیوب تیریچی بولغان.

٥) مطبعه آچوب، تیپوغرافشیك اولغان.

٦) «دنیاومعیشت» ژورنالی باصدروب، کتابلر صاتوب، کتابلر سوداگیری بولغان.

٧) آتاسندن وقفغه قالغان یورتلرنده قاباقلر آچدرغان.

٨) شیرین بانو وشریفه حسینژالر فیر مه‌سینه داؤیرینني واوپراولایوشچی بولغان، اوزلرینك بر شرکتینه خدمت مدیرلکنی اوستینه آلغان.

٩) آلتی محله‌ده باش مجلسلرندن قالمیچه

نکاحلر اوقوب ، طلاقلر قیلوب ، جنازه لرغه باروب استخاره‌لرگه اوطر ولر .

بونلرن باشقه‌لرینی مینینغ‌ده سویلاب بتره آلمادیلر ومینمه بیك خاطرمه قالماغان. شولای بولسه‌ده بولارنی هر برینی یرینه یتکرگانچه اشلی‌دی . بیچاره شاکردلر مو ناردن بیك غیر دعالر طابقانلردی . حتی دین‌لرینی‌ده بلمیچه قالغانلردی .

مونه دوستم معیشتچی ! اگر سینك اوغللرگنك‌ده برسی اوطوز مگگه توشر یلوب ملالق درجه‌سینه یتـکان بولسه ایدی اولمه ملاده ، مدرسه ، اون‌تورلی یرده مدیرده ، ناظرده ، کوپیس‌ده ، صو غمچی‌ده وئللله نیلرده بولور ایـدی . وآنك اوستینه ١٠٠ — ٢٠٠ ملـت بالالرینك منطق أکیه‌تلری ایله شاکرد لرنك میلرینی چرتوب عمرلـرین اوز دروب قشینه یدی مرتبه دورت مینوت سبق ویروب ، قیناشرغه ، طالاشرغه اویرا توچی بولور ایدی .

خوش صاغ وسلامت بول . مینم بو خطیمه قارشی جواب یاز . سوزلرم کوب ایدی اوشبولر ایله مختصر قیلدم .

اورنبورغ ـ مارت .

« دنیاچی »

قبردن

احمد بایدن ولی ملاغه آچیق خط:

اتکاك ده اوزمده سلامت. نورعلی ده وباشقه دوس ایشلر الحمد لله سلامت‌ار. نورعلی‌نك ده ترا ترغان یری بزدن اوچکنه بولما آشا ونچی نومر لوژاده. وکنه سیکا سوزلرم شول:

أنم ملا ولی! آتاکنك . عم معلم ایله . عم معلمه‌گه وقتی ایدوب قالدرغان نیقو لایفسگی اورامده‌غی زوربورتنی اوزیکزگه ملك ایدوب داخودینی اتکاکز قوشقان اورنغه طوتماویکزغه، آنده قاباق آچتروکزغه، وخصوصا « دنیا ومعیشت » آدلی قاب قاره گروه، بتون اسلامغه یوز قاره‌سی، بتون نسلمزگه بدنام بر ژورنال چغارغان بولوب دین، شریعت اسمندن شول قدر آحمقلق، جاهللك، تعصب‌لق ایتوب « حسینوف » فامیلیاسنی بتون دنیا قارشو سنده مسخره ایتدروکزگه منگو راضی توگل‌مز.

اول ژورنال‌نك برعلاوسنده:

« قال الله تعالی » دیب باشلاب الله اسمندن ایك قباحت ایك نچار ایسرك

خوليغانلرنك كشى طالاغان آقچه‌لرنى فحش خانه‌لرده عولايت ايتكانده‌ده سوگنورگه آوزلرى چيركانه ترغان سوز لرنى بازوكز، «الله‌اسمندن». «قال الله تعالى» ديب باشلاب دين صاقلى ترغان ژورناللده قاباقده‌غى ايك نچار ايسرك لردن‌ده قباحت روشده سوگنولركز اسلامنى خراب ايتدى.

آتاكزنك بالالرا اوقتودن، دين ديانت اوگرتودن عبارت بولغان مسلكنى آياق آستينه صالوب طابطاك «بتون وجودك تعصب وحماقتدن عبارتدر. آتاكزنك «چوكچده» مكتوبنى اوقوغانسز اگر آكلاماساك كانتوركزغه كرتوب اوقتورسك. مينم مكارجه‌ده وقف قيلوب قالدرغان پادؤوريامه كوزكنى ياندره‌سك ايمش. اول پودؤوريه‌نى‌ده اوزكزگه آلوب وقف آشاب پارازيت بولماقچى اولاسك ايمش. مينم وقف تورنلك وصيت‌نامه‌لرم آكروزنى صودده تصديق قيلنغان، سيكا آلاكماس جوفقه آط ايتينه قزققان اورص مالايلرى كبى كوزكنى جاندرمه انم!

سيكا تەتمى اول.....

مين سينك چالمالى پارازيت ايسكا نوكنى ترى وقتدوق بلكانكه، درستى گنه

ملالك فلاغنده اولغان فالشيوى سوؤيست
لرك واشپيونسكى مسلك لرك نى وپروؤا
كاتورسكى تالانت لركنى بلگانگه وقتى
اشلرمنى تابشرغان پوپچتلستؤانك اون
ايكى كشى نك برينه كرتورگه قورقدم هم
كرتسامده وقتى لرمگه سوبستؤينوست
پراواسى صبى لر حقى فلانلر ديب
قشقارچه فتوا بيروكنى ايسمده توتوب
عبدالحميد آبزاك نى قويونى ملا بولماسه ده
معقول تابدم .

مينم وقتى يورتلرمه هم مدرسه لرمه
كوزك نى جاندرما هم اچينه ده كرگالاب
يروب پچراتماوك نى تريبوايت ايدم.

سينك اتكاكنك مينن ملتكه خدمتى
كوبرك اولسه ده، سينك كبى اوغلى
اولغانغه تمام جوغالدى، مين اوزمنى
ايك ضور بختلى كشى لردن صانيمن؛
سينك كبى اوغلم اولماغانغه بارچه وقتى
لرم اوزم تلاگانچه يرينه يتكرلوب دوام
ايده چك لكينه امين من .

اوزك نك مدرسه كده بولغان شاكردلرگه
دين اوقوتماينچه آنلرنى گريك مجوسيلر
ينك اسخولاستيقه لرى برلن چوبالنوب
شول قدر كشينك دنيا وآخرت خراب
بولووينه سبب بولغانك ايچون خداى

سینك وجهنم كومری بولاسی شیطان
زاهی‌كنك جزاكزنی بیرسون! اتكاكزنك
برتین‌لب جیغان آقچه‌سنی دین ملت
خائنی بانقروت‌ماجیلرگه‌وهركون ایسروك
احمد شریفلرگه، بتون دنیانی قورتقان
كالنداچیلرغه آشانووكه منگو بخیل تو
گل‌لسكینی یازغان ایدی. كوبدن توگل
مونده نورعلی عبیداللین كیلوب سینك
مسلمان‌اتفاقینه هم‌مسلمان جمعیتنه قارشو
طوروكنی، مدرسه‌كده‌بیچاره‌فقیر شاكردلرنی
محض دین اوقورغه صوراغان‌لری‌ایچون
قووب چغاروكنی سولاگاچ چاچلرمزاوره
طوردی. آچوومزدن نیشلرگه بیلمدك.
سین بر بربخت بالا ایكن‌سن! یاش
آناك شیرین ایله عبدالحمیدلرنی رنجتووكه
باقی هم عبد الرحمن آبزالرك ایلان
لعنت اوقیمز. باخصوص شول قدر بای
بولا طوروبده تلانچی شیكالی آشدن آشقه
صدقه جیوب بوروكه، وفقیرلرگه نكاح
اوقوغان ایچون آقتق بشمتلرینی صاتد
روب اوچار بشر تنكه آقچه آلووكنی
نورعلی سویلاگاچ خورلانومزدن نیشلرگه
بیلمدك. خیربوتورلرده اتكاكزبرمرتبه
خط یازغان ایدی اوقوغان‌سك. اول‌خطنی
اوقوغاچ: شول یورتنی وقف‌كه تسلیم

ایتمادك، شاكردلرگه دین اوقوتمادك مسلمان جمعیتنه چلبن بولوب یازلمادك. بو اشلرك گه بز هم ممگو بخیل توگلمز. سینی اسلامغه یوز قاره‌سی وحسینوفلر فامیلیاسینه بدنام ایچون طوغان بر بدبخت دیب بیله‌جکمزلر. یتمه‌سه بو انكاك‌نك خط یازوینه کیفك کیتکان بولوب چرایك‌نی صتوب یرگان بولاسك ایمش. پیسرلردن ترجمه‌لر قیلدورب مرحوم انكاك اوستندن صودقه بیرما کچی اولوب: منی «بدبخت دیب یازغان» دیب اولگان کشی‌نی تورمه‌گه جابدرماقچی اولوب یروگاچ سیکا بدبخت‌دن باشقه‌نی سوز ایتمك ممکن. أی بیچارا بدبخت ولی حسینف!....

مرحوم آغاك احمد حسینف.

آدرس: جنة الفردوس‌ده، ۵نجی نومر لوژاده.

T. Ч.-T. I. I.
ЧILMI KЕTPXANЕ
T. E.-Ж. З. Н.
RAYONNAYA BIBLIOTEKA
7030